

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

На правах рукопису

КУКУШКІН ВАСИЛЬ СТЕПАНОВИЧ
СУПРОВОД ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Спеціальність: 231 «Соціальна робота»
Освітньо-професійна програма «Соціальна робота. Соціальна педагогіка»
Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
Гякішева Анна Володимирівна,
доктор педагогічних наук, професор

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № ____

засідання кафедри соціальної роботи

та педагогіки вищої школи від _____ 2025 р.

Завідувач кафедри

_____ проф. Чернета С.Ю.

ЛУЦЬК – 2025

АНОТАЦІЯ

Кукушкін Василь. Супровід ветеранів війни та демобілізованих осіб в умовах воєнного стану

У магістерській роботі досліджено особливості супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в умовах воєнного стану та роль територіальних громад у забезпеченні їх комплексної підтримки. Проаналізовано нормативно-правові засади визначення правового статусу ветеранів та гарантій їх соціального захисту, висвітлено сучасні підходи до організації супроводу на місцевому рівні.

Проведено оцінку стану супроводу ветеранів в Іваничівській територіальній громаді, зокрема роботи фахівців, наявних соціальних послуг і механізмів взаємодії між відповідальними структурами. На основі виявлених проблем та потреб розроблено пропозиції щодо вдосконалення Стратегії розвитку громади, сформовано проєкт Програми підтримки ветеранів війни та демобілізованих осіб, а також запропоновано практичні рекомендації для ветеранів щодо подолання стресу та покращення психоемоційного стану.

Отримані результати засвідчують необхідність системного підходу, зміцнення міжвідомчої взаємодії та створення цілісної моделі супроводу ветеранів на рівні громади. Робота містить теоретичні узагальнення, аналітичні висновки та практичні напрацювання, що можуть бути використані в органах місцевого самоврядування та установах соціальної сфери.

Ключові слова: ветерани війни; демобілізовані особи; соціальний супровід; територіальна громада; соціальні послуги; ветеранська політика; реабілітація; психологічна підтримка; воєнний стан; програма підтримки ветеранів; місцеве самоврядування.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	8
1.1. Сутність правового статусу ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту	8
1.2. Нормативно-правове забезпечення ветеранів війни та демобілізованих осіб	15
1.3. Напрями роботи фахівця із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб в громаді	20
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	30
2.1. Аналіз стану супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в Іваничівській територіальній громаді.....	30
2.2. Практичні рекомендації щодо удосконалення супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб	41
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Повномасштабна збройна агресія проти України призвела до безпрецедентного зростання кількості ветеранів війни, демобілізованих військовослужбовців, а також членів їхніх сімей, які потребують комплексної соціальної, психологічної, медичної та правової підтримки. В умовах воєнного стану ці категорії громадян стикаються з численними викликами, серед яких адаптація до мирного життя, подолання наслідків бойового стресу, відновлення фізичного та психоемоційного здоров'я, пошук роботи, вирішення соціально-побутових питань та відновлення сімейних стосунків.

На державному рівні формується нова ветеранська політика, спрямована на забезпечення гідного ставлення до Захисників і Захисниць України, розширення спектра соціальних послуг, створення умов для реабілітації, ресоціалізації та працевлаштування ветеранів. Однак чимало аспектів реалізації цієї політики покладається саме на органи місцевого самоврядування, які забезпечують безпосередній контакт із ветеранами та мають можливість оперативно реагувати на їхні потреби. Саме громади стають простором, де відбувається реальна інтеграція ветеранів у соціальне середовище.

Однак, попри важливість цього напрямку, в багатьох громадах досі відсутні комплексні моделі супроводу ветеранів, бракує фахівців відповідної кваліфікації, налагоджених міжвідомчих механізмів, системних підходів до оцінки потреб ветеранів і їхніх сімей. Потреба у впровадженні ефективних інструментів супроводу, адаптованих до умов воєнного стану є критичною, оскільки від цього залежить якість життя захисників, їхня соціальна стабільність, психологічне благополуччя та здатність повноцінно інтегруватися у громаду.

Актуальність теми також зумовлена необхідністю наукового обґрунтування діяльності фахівців із супроводу ветеранів, розробки практичних рекомендацій та моделей роботи, що враховують специфіку воєнного стану, сучасні виклики та міжнародний досвід. Дослідження цього питання сприятиме підвищенню ефективності ветеранської політики на місцевому рівні, розвитку

стійкої системи підтримки, зміцненню соціальної згуртованості та формуванню середовища, яке визнає та цінує внесок Захисників і Захисниць України.

Питання реінтеграції ветеранів як проблеми дослідження є актуальним у наукових працях українських учених, серед них: питання реінтеграції ветеранів з інвалідністю (Н. Гусак, В. Олійник, А. Соцька та ін.); роль психологічної складової у процесі реінтеграції ветеранів війни (І. Жданова, В. Мозговий, В. Стасюк, О. Шахова); питання соціальної реінтеграції ветеранів російсько-української війни у закладах вищої освіти (Т. Захаріна); досвід зарубіжних країн щодо реінтеграції ветеранів до цивільного життя (Р. Величко, В. Грицанюк, Н. Калмикова, Е. Костишин, К. Ніжейко, Ю. Шевців та ін.); питання соціальної реабілітації та соціального супроводу ветеранів (Ю. Акименко, А. Вербицька, З. Кошулинська, М. Лукашенко, О. Харченко). Роль ветеранських організацій у реінтеграції ветеранів війни в Україні представлено у наукових працях Т. Аніщенко, О. Кравченко, В. Швець, Н. Гусак. Питання діяльності Центрів ветеранського розвитку розкрито у працях О. Балдинюк, О. Кравченко, В. Квашука та ін.

Актуальність теми дослідження і її недостатнє теоретичне та практичне вирішення, зумовили вибір теми магістерської роботи «Супровід ветеранів війни та демобілізованих осіб в умовах воєнного стану».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та розробити практичні рекомендації щодо удосконалення супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

Відповідно до мети були визначені такі завдання дослідження:

- проаналізувати сутність правового статусу ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту;
- проаналізувати напрями роботи фахівця із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб в громаді;
- проаналізувати стану супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в Іваничівській ТГ;

– розробити практичні рекомендації щодо удосконалення супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

Об’єкт дослідження – соціальний захист ветеранів війни.

Предмет дослідження – зміст та форми супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в Іваничівській громаді.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення психолого-педагогічної літератури); емпіричні методи (вивчення навчальної документації, анкетування, бесіди); математична обробка результатів дослідження.

Елементи наукової новизни одержаних результатів:

- набуло подальшого розвитку уявлення про правовий статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту;
- на теоретичному рівні стан супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в Іваничівській ТГ;
- розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, зокрема, запропоновано пропозицій до удосконалення Стратегії розвитку громади, розроблені загальні засади програми підтримки ветеранів та членів їх сімей і практичні рекомендації для ветеранів «Як опанувати стрес».

Апробація результатів та публікації. Основні положення та результати дослідження були оприлюднені на XVI Всеукраїнській науково-практичній конференції науковців, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми педагогіки, соціальної роботи та соціального забезпечення».

Кукушкін В. Напрями діяльності фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в громаді. *Педагогіка* [Текст] : зб. наук. пр. : матеріали XVI Всеукраїнської науковопрактичної конференції науковців, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми педагогіки, соціальної роботи та соціального

забезпечення» (14 травня 2025 р.) / за ред. В. З. Антонюка, С. Ю. Чернети та ін..
Луцьк, 2025. 188 с. С. 69-70.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

1.1. Сутність правового статусу ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту

Державна політика соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України – цілеспрямована, системна діяльність органів державної влади щодо забезпечення соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України шляхом надання їм пільг і гарантій соціального захисту відповідно до законодавства [4].

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [4] встановлює, що «ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав. До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни» [4].

В Стратегії ветеранської політики зазначено, що «ветеран/ветеранка – учасник/учасниця бойових дій, особа з інвалідністю внаслідок війни, особа, яка має особливі заслуги перед Батьківщиною, загиблий (померлий) Захисник чи Захисниця України, які виконували бойові завдання із захисту України, її незалежності, суверенітету та територіальної цілісності» [1].

Погосян Р. дає таке визначення поняття «ветеран війни», а саме: «ветерани війни – це особи, які брали участь у бойових діях, антитерористичних операціях та інших формах збройної боротьби із захисту Батьківщини чи в інших бойових діях на території інших держав, відповідно до міжнародних домовленостей, медичні представники, волонтери, інваліди-війни, ліквідатори диверсійно-терористичних груп, вояки УПА, миротворці тощо, які несуть фізичні та психологічні наслідки щодо участі у цих діях, та потребують спеціальної

підтримки й допомоги від держави» [5, с. 111]. Та відповідно до даного визначення, він виокремлюють ознаки поняття «ветеран війни»:

- «участь військової особи в збройних конфліктах, бойових діях та інших формах збройної боротьби на боці України або інших дружніх країн;
- підтверджена участь військової особи в збройному конфлікті, бойових діях та інших формах збройної боротьби, що була здійснена відповідно до вимог законодавства;
- факт отримання поранень, контузій, травм або інвалідності внаслідок участі в збройних конфліктах, бойових діях та інших формах збройної боротьби (факультативна ознака);
- строк проходження служби в збройних силах, поліції, Службі безпеки України, Державній прикордонній службі України та інших військових формуваннях;
- підтвердження ветеранства відповідними документами (військовий білет, посвідчення про ветеранство, свідоцтво про поранення чи інвалідність тощо);
- потребують спеціальних пілг та підтримки від держави;
- введення спеціального обліку ветеранів війни відповідно до законодавства» [5, с. 111].

Ветеранська політика базується на потребах ветеранів/ветеранок та має слугувати основою для надання державної підтримки з урахуванням усіх наявних соціальних та правових статусів [1].

Основу правового статусу ветеранів складають конституційні права і свободи людини і громадянина. Обсяг прав і свобод, якими може користуватися громадянин в державі, та коло його обов'язків залежить від його правового статусу. Статус ветеранів закріплений спеціальними законами. Він відрізняється деякими особливостями від статусу громадянина. Ці особливості виражаються в підставах визнання громадянина ветераном війни і в засобах їх соціальної захищеності.

Погосян Р. відмічає, що «гарантії прав ветеранів війни становлять систему норм, принципів, умов і вимог, які у сукупності забезпечують додержання прав і свобод та законних інтересів зазначених суб'єктів. Необхідно наголосити на тому, що ефективність таких гарантій залежить від рівня розвитку правових принципів та інститутів демократії, стану економіки, засобів розподілу життєвих благ, правотворчої атмосфери в суспільстві, рівня правового виховання і культури населення, ступеня суспільної злагоди, наявності певних елементів у системі функціонування державної влади» [5, с.112].

Ветерани війни в Україні мають певні правові гарантії, які забезпечують їх захист у використанні своїх прав. Основні правові гарантії для «ветеранів війни охоплюють:

- наявність системи нормативно-правових актів;
- захист прав: ветерани війни мають право на захист своїх прав у суді, у т. ч. право на захист своїх прав на пенсійне забезпечення, медичну допомогу, житло, компенсацію за збитки тощо;
- представництво інтересів: українські ветерани війни мають право на представництво своїх інтересів у державних та громадських організаціях, які займаються захистом прав ветеранів війни;
- підтримка: держава надає ветеранам війни підтримку через відповідні органи та установи, зокрема, Міністерство праці та соціальної політики України, органи місцевого самоврядування, громадські організації;
- інформаційна підтримка: ветерани війни мають право на отримання інформації про свої права та пільги, які надаються законодавством про ветеранів війни» [5, с.112].

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [4] визначає правовий статус ветеранів війни та гарантії їх соціального захисту:

- 1) правовий статус ветеранів війни (визначення категорій осіб, які мають статус ветерана війни (включаючи учасників бойових дій, осіб, які брали участь

у війні, інвалідів війни, членів сімей загиблих); встановлення умов надання статусу ветерана війни та його документального підтвердження);

2) гарантії соціального захисту:

- медичне обслуговування: безкоштовне лікування в державних і комунальних медичних закладах, надання ліків за пільговими цінами;
- пенсійне забезпечення: гарантії щодо пенсійних виплат, підвищення пенсій для ветеранів, додаткові пенсійні пільги;
- соціальні виплати: одноразові допомоги, компенсації за втрату годувальника, пільгові виплати для учасників бойових дій та інвалідів війни;
- пільги на житло: надання житла, пільги на оренду або купівлю житла, компенсація вартості комунальних послуг;
- транспортні пільги: безкоштовний або пільговий проїзд у громадському транспорті, у тому числі в межах України;
- освітні пільги: можливість безкоштовного навчання у вищих навчальних закладах, підтримка при отриманні професійної освіти та перепідготовки;
- податкові пільги: звільнення від сплати деяких податків, пільги при сплаті земельного податку та інших обов'язкових платежів;
- зайнятість і підприємницька діяльність: сприяння зайнятості ветеранів, підтримка розвитку ветеранського підприємництва, пільги при започаткуванні бізнесу;
- психологічна допомога та реабілітація: надання послуг з психологічної підтримки, реабілітації та соціальної адаптації для ветеранів;
- підтримка сімей загиблих та зниклих безвісти: надання підтримки родинам загиблих військовослужбовців, зокрема матеріальної та соціальної.

Ці гарантії повинні забезпечити ветеранам не тільки соціальні та матеріальні умови для життя, але й сприяти їхній адаптації до мирного життя після служби. Закон також підкреслює важливість надання пільг та гарантій ветеранам для полегшення їхнього повсякденного існування, особливо в умовах післявоєнного часу.

Шевердіна В. зазначає, що «соціальний захист цієї категорії осіб (ветеранів війни та демобілізованих осіб, - автор) має такі ключові аспекти:

- 1) соціальний захист військовослужбовців і ветеранів є важливою складовою соціальної держави та її політики у сфері соціального забезпечення;
- 2) він розглядається як різновид соціального захисту населення та державної соціальної підтримки, специфічний щодо потреб осіб, які проходять або проходили військову службу;
- 3) соціальний захист виконує функцію держави у сфері забезпечення правових і матеріальних гарантій військовослужбовців;
- 4) аспекти та напрямки соціального захисту визначаються специфікою військової служби та особливостями її виконання;
- 5) основним завданням є створення умов для нормальної життєдіяльності військовослужбовців і ветеранів та забезпечення реалізації їхніх життєвих планів;
- 6) соціальний захист спрямований на створення умов для реалізації соціальних гарантій, передбачених законодавством України;
- 7) він має профілактичний характер, спрямований на запобігання негативним наслідкам, спричиненим військовою службою;
- 8) соціальний захист розглядається як важливий чинник підвищення рівня боєздатності військовослужбовця;
- 9) особливим суб'єктом соціального захисту є військовослужбовець або ветеран, який набуває права на соціальне забезпечення, пільги та державні гарантії [13, с. 101].

Сучасна українська державна політика щодо ветеранів війни та їхніх сімей визначена Стратегією ветеранської політики на період до 2030 року та затвердженим операційним планом заходів з її реалізації у 2024–2027 роках [1] (Стратегія ветеранів) та Стратегією формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердженим операційним планом заходів з її реалізації у 2025–2027 роках [7] (Стратегія повернення) (рис. 1.1.).

Стратегія ветеранів визначає комплексний підхід до підтримки ветеранів війни в Україні. Вони акцентують увагу на створенні системи довготривалої підтримки, інтеграції ветеранів до громадянського суспільства, а також на вдосконаленні соціального захисту цієї категорії громадян.

Стратегія повернення спрямована на створення цілісної та ефективної системи підтримки ветеранів війни, що включає правові гарантії, медичне забезпечення, соціальну адаптацію, професійну реабілітацію та підтримку сімей. Документ акцентує на важливості створення ефективної системи підтримки та адаптації ветеранів, забезпеченні їхніх прав та можливостей для повноцінної інтеграції у громадянське суспільство.

Дані стратегії акцентують увагу на наданні ветеранам та їхнім родинам необхідних соціальних послуг, зокрема в галузі охорони здоров'я, реабілітації та психологічної підтримки. Вони також приділяють значну увагу питанням економічної самостійності ветеранів, зокрема через сприяння їх працевлаштуванню, розвиток ветеранського підприємництва, створення умов для навчання та перекваліфікації, а також підтримку професійного зростання та доступу до формальної та неформальної освіти.

Права та пільги у сфері соціального захисту мають велике значення для ветеранів війни, оскільки саме завдяки такій державній підтримці вони можуть забезпечити себе необхідними ресурсами для життя та задоволення базових потреб.

Зокрема йдеться про:

- виплату компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування;
- позачергове безоплатне забезпечення автомобілем (гарантія суто декларативна, адже на практиці не реалізується через відсутність фінансування);
- позачергове обслуговування закладами та установами, що надають соціальні послуги з догляду або на відшкодовуються витрати, пов'язаних із доглядом;

- підвищений розмір щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії;
- щорічну разову грошову виплату до Дня Незалежності України;
- одноразову грошову допомогу у зв'язку зі встановленням інвалідності;
- виплату в сумі від 40 до 70грн залежно від категорії статусу ветерана».

Рис. 1.1. Стратегічні цілі офіційних стратегій щодо ветеранів війни в Україні [6, с .14]

Окремо слід зазначити право ветеранів на отримання соціальних послуг. Однак, як показують дослідження щодо доступу ветеранів до соціальних послуг у громадах, наразі місцеві органи влади перебувають у складній ситуації щодо надання таких послуг і не здатні повною мірою задовольнити попит, як з боку ветеранів, так і з боку інших категорій населення. Крім того, існує серйозна нестача кваліфікованих фахівців, а наявні послуги не завжди відповідають потребам ветеранів, не є своєчасними чи належної якості.

Державна політика щодо ветеранів війни в Україні базується на чітко визначених правових гарантіях та соціальних пільгах, що мають на меті

забезпечення їхнього соціального захисту та адаптації до цивільного життя. Попри наявність законодавчих ініціатив та стратегій, на практиці існують проблеми з доступом до соціальних послуг, нестачею кваліфікованих фахівців і недостатнім фінансуванням. Для ефективної реалізації прав ветеранів необхідно вдосконалити систему підтримки, покращити координацію між державними органами та забезпечити якісні послуги для ветеранів на всіх етапах їх соціальної адаптації.

1.2. Нормативно-правове забезпечення ветеранів війни та демобілізованих осіб

Нормативно-правове забезпечення ветеранів війни та демобілізованих осіб є важливою складовою соціального захисту в Україні. Держава має обов'язок забезпечити підтримку та гарантії для громадян, які захищали Україну у складі Збройних Сил та інших військових формувань. Важливим кроком у реалізації цього обов'язку є прийняття та виконання законів, які визначають правовий статус ветеранів, а також гарантують їх соціальний захист.

Основним нормативним актом, який визначає правовий статус ветеранів війни та гарантії їх соціального захисту, є Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII [4]. Закон визначає правовий статус ветеранів війни та створює належні умови їх життєзабезпечення, формуючи у суспільстві шанобливе ставлення до цієї категорії осіб. Закон спрямований на захист ветеранів війни шляхом:

- створення належних умов для підтримання здоров'я та активного довголіття;
- організації соціального та інших видів обслуговування, зміцнення матеріально-технічної бази створених для цієї мети закладів і служб та підготовки відповідних спеціалістів;
- виконання цільових програм соціального і правового захисту ветеранів війни;

– надання пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі трудової діяльності відповідно до професійної підготовки і з урахуванням стану здоров'я.

Наказ Міністерства соціальної політики «Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей та внесення зміни до Класифікатора соціальних послуг» [14]. Основною метою є забезпечення ветеранів та їхніх родин необхідною підтримкою для успішної адаптації в мирному житті після служби, мінімізація соціальної ізоляції та надання комплексної допомоги на всіх етапах адаптації. Основні положення документа включають:

1. Затвердження Державного стандарту соціальної послуги адаптації.
2. Визначення критеріїв якості послуг.
3. Внесення змін до Класифікатора соціальних послуг.

Документ є важливим кроком для забезпечення ветеранів війни належною соціальною підтримкою, що відповідає їхнім потребам та враховує специфіку їхнього досвіду.

Закон України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб та їх соціальний захист» [32]. Цей закон регулює правовий статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ (ОВС), ветеранів Національної поліції та інших осіб, які виконували військовий або правоохоронний обов'язок, а також забезпечує їх соціальний захист після завершення служби. Основна мета закону – це забезпечити гідний рівень життя для ветеранів, які віддали свою службу на благо держави, компенсувати їм обмеження та ризики, з якими вони стикалися під час служби, а також допомогти їм адаптуватися до цивільного життя після завершення служби. Ось основні положення цього закону.

– Закон визначає правовий статус ветеранів військової служби, органів внутрішніх справ та Національної поліції, а також осіб, які виконували певні обов'язки в інших правоохоронних органах.

– Окремо визначено категорії осіб, які можуть бути віднесені до ветеранів, зокрема: особи, які брали участь у бойових діях, отримали поранення або стали інвалідами під час виконання службових обов'язків.

– Закон передбачає низку соціальних гарантій для ветеранів: право на пільгове медичне обслуговування, пенсії, матеріальні виплати, компенсації за шкоду здоров'ю, а також право на реабілітацію та психологічну підтримку.

– Визначено також права на забезпечення житлом, пільги по оплаті комунальних послуг, а також на надання інших соціальних послуг, таких як юридичні консультації.

– Закон встановлює пенсійні гарантії для ветеранів, визначаючи розміри пенсій в залежності від вислуги років, наявності інвалідності, а також специфіки виконаних обов'язків. Зокрема, ветерани, які брали участь у бойових діях, мають право на підвищені пенсії та компенсації.

– Ветерани мають право на безкоштовне медичне обслуговування в медичних установах, підпорядкованих Міністерству оборони, Міністерству внутрішніх справ та іншим державним органам.

– Передбачено надання реабілітаційних послуг, спрямованих на відновлення фізичного і психологічного стану ветеранів.

– Закон надає ветеранам право на безкоштовне або пільгове житло, а також на компенсацію витрат на оренду житла, якщо вони не можуть отримати житло від держави.

– Встановлюються також пільги на оплату житлово-комунальних послуг.

– Ветерани мають право на пільговий проїзд в транспорті (як міському, так і міжміському), а також на безкоштовний проїзд у громадському транспорті для членів сімей ветеранів.

– Члени родин загиблих чи померлих ветеранів мають право на соціальні виплати, пенсії, житлові пільги, а також на психологічну та правову підтримку.

– Закон визначає обов'язки держави щодо забезпечення соціального захисту ветеранів, організації їх соціальної адаптації, надання необхідної допомоги для інтеграції ветеранів у громадське життя.

Закон України «Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни» [29]. Цей закон спрямований на покращення матеріального становища осіб, які постраждали під час участі в бойових діях, а також осіб з інвалідністю, яка виникла внаслідок війни. Він визначає конкретні заходи підтримки та пільги для цієї категорії громадян. Ось основні положення цього закону:

1. Матеріальна підтримка учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни.
2. Пенсії та соціальні виплати.
3. Компенсація за шкоду здоров'ю.
4. Забезпечення житлом.
5. Медичне обслуговування та реабілітація.
6. Пільги на транспорт.
7. Реабілітація та професійна адаптація.
8. Забезпечення сімей загиблих.
9. Забезпечення участі у громадському житті.

Закон визначає обов'язки органів влади щодо реалізації соціального захисту для цієї категорії громадян, встановлюючи вимоги до ефективності та доступності надання послуг. Цей закон є важливим кроком у підтримці учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни, сприяючи їх соціальній інтеграції та забезпеченню достойного рівня життя після служби.

Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [28]. Даний закон регулює питання пенсійного забезпечення для осіб, які були звільнені з військової служби, а також для деяких інших осіб, які працювали в органах, що підпорядковані державним структурами безпеки, оборони та правопорядку. Метою закону є встановлення гарантій пенсійного забезпечення для осіб, які служили в армії або в інших військових чи правоохоронних органах.

Основні положення закону:

1. Право на пенсійне забезпечення.

2. Види пенсій.
3. Порядок нарахування пенсій.
4. Розміри пенсій.
5. Пенсії для членів сімей загиблих.
6. Особливості пенсій для інших осіб.
7. Медичне забезпечення.
8. Порядок виплат пенсій.
9. Забезпечення прав ветеранів.

Основна мета закону полягає у створенні справедливого та стабільного пенсійного забезпечення для осіб, які звільнилися з військової служби, а також для тих, хто працював в органах державної безпеки та правопорядку. Закон забезпечує гідний рівень життя ветеранів та їх родин, що має сприяти їхній соціальній адаптації після служби.

Соціальний захист військовослужбовців деталізується також у низці нормативних актах, як: «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», Основи законодавства України про охорону здоров'я, Кодекс законів про працю України, Податковий кодекс України, Житловий кодекс України, Земельний кодекс України. Ці нормативні акти визначають загальні положення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, включаючи гарантії щодо робочого часу та часу відпочинку, заробітної плати, грошового, матеріального, продовольчого та житлового забезпечення, медичного і санаторно-курортного обслуговування, а також надання пільг, допомог та пенсійного забезпечення.

Таким чином, ефективна реалізація прав та гарантій ветеранів війни вимагає комплексного підходу, що включає як правові, так і організаційні механізми, що сприяють соціальній інтеграції ветеранів, їх адаптації до цивільного життя, а також надають їм необхідні пільги, підтримку та допомогу в усіх сферах життєдіяльності.

1.3. Напрями роботи фахівця із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб в громаді

У 2024 р. інститут «помічника ветерана» було замінено на інститут фахівця із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб. Такий фахівець проводить послідовну взаємодію із ветеранами, демобілізованими військовими після їхнього повернення з фронту. Він забезпечує індивідуальний супровід, консультує щодо отримання статусів, пільг, послуг, житла, проходження реабілітації, працевлаштування, надає юридичну допомогу та іншу підтримку для інтеграції ветеранів у цивільне життя. Фахівець працюватиме в громаді як штатний працівник комунальної установи або закладу, що належить до сфери управління сільських, селищних, міських рад, для чого передбачено спеціальну державну субвенцію громадам. У 2025 р. субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб та окремі заходи з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, знову передбачена у розмірі 2,9 млрд грн. [6, с. 28].

Олексюк Н. зазначає, «що соціальний супровід учасників бойових дій (ветеранів війни) та демобілізованих осіб – це комплекс заходів, що передбачає оцінку їх потреб, визначення шляхів вирішення їх основних проблем, навчання та розвиток у них навичок, спрямованих на подолання чи мінімізацію цих проблем, моніторинг виконання поставлених завдань і сприяння у отриманні означеними категоріями осіб інших соціальних послуг» [10, с. 123].

Метою соціального супроводу «ветеранів війни та демобілізованих осіб є зниження важкості наслідків травматичних подій, попередження та розв'язання можливих чи назрілих проблем, з якими вони не можуть впоратись самостійно, а також налагодження їх позитивно спрямованої життєдіяльності у цивільному середовищі» [10, с. 123].

Міністерством соціальної політики було прийнято Державний стандарт соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей, в якому визначено «зміст, обсяг, умови та порядок надання соціальної послуги

соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей, показники її якості для надавачів цієї послуги усіх форм власності» [26].

Відповідно до Наказу Міністерства економіки України «Про затвердження Зміни № 12 до національного класифікатора ДК 003:2010» було запроваджено професію «фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» [27].

У грудня 2024 р. Наказом Міністерства у справах ветеранів України було затверджено професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» [38]. Відповідно до даного професійного стандарту, фахівцями із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб можуть бути спеціалісти, які «мають рівень освіти не нижче бакалавра за галузями знань: А «Освіта»; В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки; С «Соціальні науки, журналістика та інформація»; D «Бізнес, адміністрування та право»; F «Інформаційні технології»; G «Інженерія, виробництво та будівництво»; I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»; J «Транспорт та послуги»; K «Безпека та оборона» [38].

Можемо виділити особливості роботи фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, зокрема:

- «фахівець має завдання роботи із конкретною аудиторією із їхніми потребами та питаннями, що виникають після повернення з війни. Соціальні працівники, зазвичай, надають загальні послуги соціальної підтримки, але не завжди мають глибоке розуміння специфіки потреб ветеранів та демобілізованих осіб;

- фахівець із супроводу володіє глибшими знаннями про психологічні травми, потреби в реабілітації та фокусні правові питання, які стосуються ветеранів;

- фахівець може надати більш індивідуальні послуги, що включають супровід під час адаптації, тоді як соціальний працівник часто працює з багатьма категоріями населення одночасно» [39].

Для забезпечення «якісного зв'язку між ветераном та фахівцем супроводу у громаді варто використовувати такі інструменти:

– цифрові сервіси та мобільні додатки («Є-Ветеран», регіональні CRM-системи супроводу);

– мережу ветеранських просторів і центрів підтримки;

– систему виїзних консультацій і громадських слухань у громадах;

– гарячі лінії підтримки;

– менторські програми «ветеран - ветерану» [11, с. 1346].

Такі інструменти сприяють підвищенню довіри, забезпечують зручність доступу до послуг і дозволяють виявляти індивідуальні потреби кожного ветерана.

До професійних компетентностей фахівця із соціальної роботи відносимо його здатності: «аналізувати, розуміти та застосовувати законодавчі та нормативно-правові акти з питань надання соціальних послуг учасникам бойових дій (ветеранам війни) та демобілізованим особам; розуміти сутність соціальної роботи та принципи взаємодії суб'єктів системи надання соціальних послуг; виявляти потенційних отримувачів соціальних послуг – колишніх військовослужбовців, які опинилися в складних життєвих обставинах і не можуть впоратися з ними самостійно; проводити комплексне визначення індивідуальних потреб клієнтів; складати/переглядати індивідуальний план соціального супроводу отримувачів послуг, допомагати їм; організовувати/надавати клієнтам соціальні послуги консультування, представництва інтересів, посередництва (медіації)» [10, с. 124].

Аналізуючи стандарт фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб [38] та безпосередньо ряд трудових функцій, які він виконує, ми можемо визначити який спектр робіт виконує фахівець, які пов'язані із супроводом ветеранів війни та демобілізованих осіб, а саме:

1) «організація і планування роботи;

2) ведення обліку ветеранів війни та членів їх сімей в адміністративно-територіальній одиниці/ територіальній громаді;

3) проведення оцінювання потреб ветеранів війни та членів їх сімей (визначати та оцінювати індивідуальні потреби ветеранів війни, демобілізованих

осіб, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) відповідно до віку, статі та ресурсів; виявляти, аналізувати та оцінювати проблеми осіб/сімей, які підпадають під дію Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», зокрема з ознаками складних життєвих обставин під час їх прийому чи візиту в сім'ю; виявляти фактори, які порушують життєдіяльність особи/сім'ї, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та призводять до асоціалізації, ізоляції, пригноблення, маргіналізації та інших негативних явищ);

4) консультування, інформування з питань: правової, психологічної допомоги, медичної реабілітації; соціальної, професійної адаптації; сприяння зайнятості; отримання житла; забезпечення розвитку спорту ветеранів війни та демобілізованих осіб; вшанування пам'яті ветеранів;

5) співпраця з суб'єктами надання публічних (електронних публічних) послуг ветеранам/сім'ям (налагоджувати комунікації між ветеранами та суб'єктами надання публічних (електронних публічних) послуг; опрацьовувати інформацію про ступінь задоволення якістю надання публічних (електронних публічних) послуг та формувати пропозиції щодо удосконалення їх якості);

6) здійснення супроводу ветеранів війни, демобілізованих осіб, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих), які потребують підтримки (допомоги) (надавати допомогу ветеранам війни, демобілізованим особам та членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) в оформленні документів, запитів до відповідних інстанцій, заяв для отримання відповідних послуг; представляти інтереси осіб/сімей, які підпадають під дію Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» в установах та організаціях в межах повноважень в порядку визначеному законодавством (за потреби); розробляти разом з ветераном війни, який потребує підтримки, окремих індивідуальних програм супроводу з питань професійної адаптації, психологічної допомоги, ветеранського спорту, медичної реабілітації; Здатність надавати психосоціальну підтримку осіб/сімей, які підпадають під дію Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; сприяти соціальній активності

та самопомозі для задоволення життєвих потреб осіб/сімей, які підпадають під дію Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»);

7) надання первинної психологічної допомоги, спрямованої на запобігання потраплянню у складні життєві обставини ветеранів війни і демобілізованих осіб та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) (організовувати та проводити заходи з профілактики соціальних проблем, які порушують нормальну життєдіяльність осіб/сімей, які підпадають під дію Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» серед мешканців адміністративно-територіальної одиниці/ територіальної громади; надавати первинну психологічну допомогу та використовувати методи розмовної терапії у роботі з ветеранами війни, демобілізованими особами, членами їх сімей);

8) формування пропозиції щодо удосконалення можливостей територіальної громади в задоволенні потреб ветеранів, активного долучення ветеранів до життя територіальної громади, використання їх потенціалу для розвитку територіальної громади, регіону та суспільства в цілому» [38].

Станом на жовтень 2025 р. понад 1800 фахівців із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб уже працюють у 1098 територіальних громадах України. З них майже 40% – мають статус ветерана чи ветеранки, є членами їхніх родини або родин загиблих Захисників та Захисниць [40].

Ми можемо виділити такі напрями роботи фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб:

- консультування з питань працевлаштування, навчання, соціального захисту та реабілітації, покращення стану здоров'я;
- супровід у реалізації гарантій, пільг, прав, отримання послуг;
- допомога з пошуком програм підвищення кваліфікації, опанування нових навчальних програм, перепрофілювання;
- посередництво у взаємодії ветерана з органами влади;
- надання допомоги в оформленні документів, поданні заяв тощо;

- допомога в переїзді, пошуку житла;
- консультування щодо отримання психологічних послуг;
- інформування про програми підтримки ветеранів.

На увагу заслуговує застосування нових принципів і методів роботи фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. Враховуючи комплексність послуг, передбачених процесом адаптації та реінтеграції, їх ефективне надання можливе за допомогою технології ведення випадку.

Ведення випадку – спосіб організації надання послуг, який передбачає, що призначений фахівець (кейс-менеджер) виконує комплексні завдання: оцінює потреби отримувачів послуг, планує, організовує та координує процес надання соціальних та інших послуг, здійснює моніторинг та оцінює результативність наданих послуг, мотивує отримувачів до активних дій для інтеграції у суспільство, залучає членів їхніх сімей та соціальне оточення до взаємодії та самостійності у процесі подолання складних життєвих викликів, пов'язаних з адаптацією до цивільного життя.

Система заходів повернення ветеранів до цивільного життя базується на клієнтоцентрованому підході з урахуванням принципу континууму послуг (тобто послідовності). Фахівець із супроводу здійснює первинний скринінг (визначає потреби), розробляє інструменти для реалізації потреб, організовує перенаправлення до відповідних надавачів послуг та забезпечує супровід відповідно до протоколів, щоб гарантувати ефективність наданих послуг. Важливу роль у застосуванні кейс-менеджменту відіграють цифрові інструменти, а також професійне оформлення первинної документації (акт оцінки потреб, індивідуальний план). Для підвищення ефективності інструментів кейс-менеджменту доцільно визначати чіткий алгоритм взаємодії та пере направлення ветеранів війни та демобілізованих осіб у співпраці з усіма стейкхолдерами» [8, с. 6-7].

Кейс-менеджмент неможливий без професійної супервізії. Згідно з академічним визначенням, супервізія фахівців – це процес професійної підтримки та наставництва, що спрямований на подолання професійних

труднощів, виявлення та усунення недоліків, покращення організації роботи, попередження професійного вигорання, а також надання емоційної підтримки.

У випадку з фахівцем із супроводу ветеранів супервізія фактично є допомогою у вирішенні складних ситуацій. Однією з функцій фахівця є оцінка ефективності місцевих ветеранських політик. У зв'язку з цим для уникнення повторення типових помилок необхідно створити ефективні інструменти супервізії.

Процес супервізії включає збір та аналітичну обробку всієї інформації щодо підтримки ветеранів. Щоб оцінити ефективність супроводу, потрібно визначити проблемні моменти, виправляти їх, прогнозувати майбутні тенденції, замовляти та фінансувати нові послуги, а також розраховувати вартість або доцільність нових пакетів послуг. Навички супервізії є спеціалізованими, і їх повинні надавати більш досвідчені фахівці.

Отже, робота фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб є важливою складовою соціальної політики та процесу реабілітації в Україні після конфлікту. Завдяки цьому інституту ветерани отримують індивідуалізовану допомогу в адаптації до цивільного життя, а також підтримку в різних аспектах, включаючи юридичні, психологічні, медичні та соціальні питання.

Основними напрямками роботи такого фахівця є консультування щодо прав, пільг, реабілітаційних програм, працевлаштування, а також допомога в оформленні документів, взаємодії з органами влади та пошуку житла. Фахівець також надає підтримку ветеранам в процесі професійної перепідготовки, реабілітації, а також в соціальній інтеграції через менторські програми і інші ініціативи.

Основною метою діяльності фахівця є полегшення процесу адаптації ветеранів і демобілізованих осіб, зниження наслідків травматичних подій війни та сприяння налагодженню нормального життя в мирному середовищі. Це включає допомогу у вирішенні юридичних питань, пошуку роботи, медичної та

психологічної реабілітації, а також інформування про державні та громадські програми підтримки.

Завдяки чітко визначеній системі компетенцій та трудових функцій, фахівець забезпечує системний підхід до кожного ветерана, враховуючи індивідуальні потреби та труднощі. Використання цифрових сервісів і мобільних додатків, а також розбудова мережі ветеранських центрів і програм взаємодопомоги сприяє покращенню доступу до необхідних послуг і підвищенню довіри ветеранів до державної підтримки.

Таким чином, інститут фахівця із супроводу ветеранів відіграє ключову роль у процесі реабілітації та соціальної інтеграції ветеранів війни, що є необхідним для забезпечення їхнього успішного повернення до цивільного життя, а також для збереження соціальної стабільності в громадах.

Висновки до першого розділу

Державна політика щодо ветеранів війни в Україні базується на чітко визначених правових гарантіях та соціальних пільгах, що мають на меті забезпечення їхнього соціального захисту та адаптації до цивільного життя. Попри наявність законодавчих ініціатив та стратегій, на практиці існують проблеми з доступом до соціальних послуг, нестачею кваліфікованих фахівців і недостатнім фінансуванням. Для ефективної реалізації прав ветеранів необхідно вдосконалити систему підтримки, покращити координацію між державними органами та забезпечити якісні послуги для ветеранів на всіх етапах їх соціальної адаптації.

Ефективна реалізація прав та гарантій ветеранів війни вимагає комплексного підходу, що включає як правові, так і організаційні механізми, що сприяють соціальній інтеграції ветеранів, їх адаптації до цивільного життя, а також надають їм необхідні пільги, підтримку та допомогу в усіх сферах життєдіяльності.

Інститут фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб є важливою складовою системи соціальної підтримки в Україні, що сприяє ефективній адаптації та реабілітації військових після повернення до цивільного життя. Основними напрямками роботи таких фахівців є консультування, надання допомоги в оформленні документів, сприяння в працевлаштуванні та пошуку житла, а також надання психологічної та медичної підтримки. Завдяки впровадженню інструментів кейс-менеджменту, цифрових сервісів та менторських програм, забезпечується індивідуальний підхід до кожного ветерана. Професійний супровід дозволяє мінімізувати наслідки травматичних подій, знижувати соціальну ізоляцію та полегшувати процес реінтеграції в громадське життя. Система компетенцій фахівців і чітко визначені трудові функції дозволяють забезпечити комплексний підхід до підтримки ветеранів, що є важливим для збереження соціальної стабільності та розвитку громад.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ СУПРОВОДУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

2.1. Аналіз стану супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в Іваничівській територіальній громаді

Іваничівська територіальна громада - це компактна, але стратегічно вигідно розташована громада Волинської області, яка об'єднує селище Іваничі та навколишні населені пункти. Вона має розвинену соціальну, освітню та культурну інфраструктуру, активний громадський сектор та стійкі економічні передумови, зокрема завдяки близькості до міжнародних транспортних коридорів і кордону з ЄС.

Як зазначалося вище, ветеранська політика здійснюється на трьох рівнях: загальнодержавному, регіональному та місцевому рівні. Саме тому, ми провели дослідження аналізу стану супроводу ветеранів та демобілізованих осіб в Іваничівській територіальній громаді, який ми здійснювали в двох напрямках !)

аналіз документів громади, зокрема, Стратегії розвитку громади на період 2020–2029 років [46] та програм розвитку [35]; 2) діяльність фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

Стратегія розвитку громади на період 2020–2029 років базується на соціально-економічних особливостях громади, демографічній структурі населення, організації системи соціального захисту, діяльності закладів та установ, а також на рівні громадської активності.

Станом на 2020 рік чисельність населення громади становила 9575 осіб, з яких 67 % - працездатні громадяни

Така структура населення свідчить про достатній потенціал трудових ресурсів, але також створює умови для зростання потреби у програмних заходах щодо реінтеграції демобілізованих та поранених військовослужбовців у ринок праці.

Громада має значний відсоток осіб, які потребують соціального захисту - 3937 осіб, серед них пенсіонери, особи з інвалідністю, діти-сироти та ін.

Ветерани та демобілізовані військовослужбовці, особливо ті, хто отримав інвалідність внаслідок бойових дій, входять у цю категорію соціально вразливих груп.

Така демографічна картина свідчить, що в громаді вже існує навантаження на систему соціального супроводу, а поява нових груп ветеранів лише підвищує потребу в розширенні соціальних послуг.

У Стратегії розвитку громади простежуються декілька напрямів, які прямо або опосередковано впливають на можливість супроводу ветеранів:

- **соціальний захист населення.** У громаді функціонує система соціальних служб, що охоплює роботу з різними категоріями населення. Хоча в документі прямо не зазначено службу у справах ветеранів, наявність розвиненої мережі соціального захисту дає підстави говорити про можливість інтеграції ветеранів у вже наявні механізми адресної допомоги та соціального супроводу.

- **медична інфраструктура.** На території громади наявні амбулаторії загальної практики сімейної медицини та фельдшерсько-акушерські пункти. Це створює базові умови для отримання ветеранами первинної медичної допомоги, однак не забезпечує спеціалізованих послуг — зокрема психологічної реабілітації, лікування ПТСР чи ортопедичної допомоги, що є критично важливими для цієї групи.

- **освітні заклади та потенціал перекваліфікації.** Громада має розгалужену освітню мережу (ліцеї, ЗЗСО, заклади дошкільної освіти) та центри позашкільної діяльності, які можуть бути платформою для програм неформальної освіти для ветеранів; курсів професійної підготовки та перекваліфікації; залучення сімей ветеранів до освітнього середовища. Хоч Стратегія прямо цього не пропонує, освітній потенціал громади є значним ресурсом для реінтеграції демобілізованих.

У громаді активно діють 16 громадських організацій, серед яких: спортивні клуби; культурні та молодіжні організації; об'єднання батьків; організації соціального спрямування.

Хоч у Стратегії немає окремих ветеранських об'єднань, сама наявність розвинутого громадського сектору створює можливість:

формування ветеранських НГО;

партнерських соціальних проєктів;

включення ветеранів у громадське життя;

організації спортивних, культурних та соціальних заходів для реабілітації.

Громада характеризується достатньо високим рівнем соціальної згуртованості, що є важливою умовою для підтримки ветеранів.

За Стратегією, громада має вигідне географічне розташування (близькість до кордонів ЄС), розвинену транспортну інфраструктуру, потенціал малого та середнього бізнесу, сільськогосподарський сектор як ключову сферу зайнятості.

Ці фактори є основою для потенційних програм зайнятості, підтримка підприємництва серед ветеранів; створення робочих місць у малому бізнесі; залучення ветеранів до проєктів розвитку громади; економічної реінтеграції

можливості перекваліфікації; працевлаштування в агросекторі, логістиці, сфері послуг; участі ветеранів у місцевих ініціативах.

У Стратегії зазначено низку проблем, які є важливими і для роботи з ветеранами – це зростання частки населення, що потребує соцзахисту; демографічне старіння; нестача лікарів та спеціалізованих медичних послуг; обмежені фінансові ресурси громади; міграція працездатного населення.

Ці фактори посилюють потребу в окремих програмах для ветеранів, особливо у сфері, а саме: психологічної підтримки; медичної реабілітації; працевлаштування; соціального супроводу їхніх сімей.

На основі аналізу Стратегії можна виділити перспективні напрями:

1. Розвиток системи психологічної та соціальної підтримки. Громада має мережу установ, на базі яких можуть створюватись програми: психологічного консультування; груп взаємодопомоги; соціального супроводу сімей загиблих та поранених.

2. Створення ветеранського центру або кабінету при соціальній службі.

3. Розвиток громадських об'єднань ветеранів. Місцеві НГО можуть стати партнерами у створенні проєктів підтримки.

4. Програми працевлаштування

Отже, аналіз Стратегії розвитку Іваничівської територіальної громади засвідчує, що хоча документ не містить окремої політики щодо супроводу ветеранів, громада має базову інфраструктуру соціальних, освітніх та медичних послуг; активний громадський сектор; економічний потенціал для програм зайнятості; соціально інтегроване середовище, яке може стати підґрунтям для ефективної реінтеграції ветеранів та демобілізованих осіб.

В Іваничівській громаді розроблено та діє щонайменше 7 програм розвитку/підтримки/соціальних програм, які охоплюють різні сфери (соціальну, культурну, спортивну, інформаційну та ветеранську). Їх аналіз подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Аналіз програм розвитку в Іваничівській громаді

№	Назва програми / документ	Сфера / спрямування
1	Комплексна програма соціального захисту населення Іваничівської селищної ради на 2022–2025 роки	Соціальний захист, підтримка пільгових категорій
2	Програма розвитку освіти Іваничівської селищної ради	Освітні ініціативи та інфраструктура
3	Програма розвитку культури Іваничівської територіальної громади на 2026–2029 роки	Культура, дозвілля, розвиток культурних установ
4	Програма підтримки жителів громади, мобілізованих або таких, що брали участь у захисті України	Підтримка ветеранів, військовослужбовців та їхніх сімей
5	Програма інформатизації Іваничівської територіальної громади	Цифровізація, розвиток інформаційних сервісів
6	Програма розвитку архівної справи Іваничівської територіальної громади на 2026–2030 роки	Архівування, збереження документації громади
7	Бюджетні програми відділу освіти, культури, молоді та спорту	Освіта, культура, молодіжна політика, спорт

Отже, як мінімум 7 визначених програм, з різною тематикою: соціальний захист, підтримка мобілізованих/ветеранів, культура, спорт, патріотичне

виховання, інформатизація, архівна справа діє в громаді. Однак, програми підтримки ветеранів, наразі, немає. Проаналізовані програми стосуються усіх без виключення категорій громадян, які проживають в громаді тому можуть стосуватися і ветеранів в тому числі. Зокрема, програми культури, спорту, патріотичного виховання дають можливості соціальної реінтеграції, реабілітації, дозвілля, залучення ветеранів до громадського життя або волонтерства, що є додатковим ресурсом підтримки; наявність програми підтримки демобілізованих/ветеранів - це прямий інструмент, який може забезпечувати соціальний супровід, пільги, допомогу ветеранам (це дуже важливо, бо означає, що громада офіційно визнає потребу роботи з ветеранами); програма інформатизації може підвищити доступність інформації для ветеранів, полегшити комунікацію, звернення за допомогою, подачу заяв тощо; програми соціального захисту та архівної справи створюють базову основу для допомоги соціально вразливим - серед яких можуть бути ветерани, їхні родини, люди з інвалідністю тощо.

На офіційному сайті Іваничівської територіальної громади не відображена інформацію окремо, яка стосується ветеранів, тобто такої вкладки немає. в інших розділах сайту не знайдено спеціалізованих програм саме на медичну, психологічну реабілітацію ветеранів, або індивідуальну підтримку ветеранів з інвалідністю; не має публічних статистик чи звітів, які б показували, скільки ветеранів скористалося цими програмами, наскільки ефективно вони працюють.

Однак, важливим є те, що в громаді введено посади фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, на яких на сьогодні працює дві особи. Це яскравий показник політики громади щодо цієї категорії мешканців.

Повноваження цих працівників визначаються посадовими обов'язками, виконанням трудових функцій, передбачених в професійному стандарті «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» та Державним стандартом соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей.

Аналіз роботи фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб свідчить, що вони працюють за річним (додаток А) та тижневими (Додаток Б) планами роботи. Річні плани роби передбачають загально стратегічні види діяльності, тижневі – відображають актуальні потреби ветеранів війни та демобілізованих осіб.

План роботи фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб Івано-Франківської територіальної громади на 2025 рік є комплексним документом, спрямованим на забезпечення системної, багаторівневої підтримки ветеранів, військовослужбовців та членів їхніх сімей. Він містить 16 пунктів, що охоплюють психологічну, соціальну, інформаційну, консультативну, реабілітаційну, культурну та адміністративну допомогу.

Документ демонструє прагнення громади перейти від ситуативної допомоги до сталого механізму соціального супроводу ветеранів.

1. **Психологічна та соціальна підтримка** (пункти 1, 2, 6). Фахівці мають надавати психологічну підтримку першого рівня ветеранам та членам їхніх сімей на постійній основі. Це важливий інструмент первинної реабілітації, що дає можливість вчасно ідентифікувати ознаки ПТСР; скеровувати осіб до спеціалізованих фахівців; знижувати рівень емоційної напруги та ризики соціальної ізоляції. Паралельно здійснюється консультування, інформування, оформлення ветеранів на соціальний супровід, допомога з отриманням статусів і пільг. Такий підхід формує основу кейс-менеджменту, важливого в успішній ветеранській політиці.

2. **Інформаційна та документальна робота** (пункти 3, 5, 14). План передбачає: збір і систематизацію актуальної інформації про права ветеранів; ведення документації; аналітику потреб ветеранів; регулярну звітність (щотижневу, щомісячну, щоквартальну). Це створює можливість формувати реальну картину проблем ветеранів у громаді; адаптувати програми підтримки під конкретні потреби; забезпечувати прозорість та підзвітність роботи фахівців. Фактично йдеться про формування локальної ветеранської бази даних, яка слугуватиме основою управлінських рішень.

3. Міжвідомча координація та адвокація інтересів ветеранів (пункт 4).

Фахівці мають представляти інтереси ветеранів у державних органах, громадських організаціях, незалежно від їхньої форми власності. Це допомагає вирішувати складні питання, які сам ветеран не може владнати самостійно; мінімізувати бюрократичні бар'єри; забезпечувати міжгалузевий супровід.

4. Польова робота та відвідування ветеранів (пункти 7, 12).

Передбачені регулярні виїзди щосереди - до військовослужбовців і ветеранів, які перебувають на лікуванні; щомісяця - до ветеранів війни з інвалідністю у старостинських округах. Польова робота дає змогу охопити тих, хто не може звернутися особисто; проводити оцінку життєвих умов; оперативно реагувати на індивідуальні потреби. Це також елемент інклюзивної соціальної політики, орієнтованої на доступність послуг.

5. Соціальна інтеграція та участь у громадському житті (пункти 8, 9, 11, 13).

План включає участь у культурно-просвітницьких заходах; організацію рекреаційних та спортивних активностей; співпрацю з громадськими організаціями; вшанування пам'яті загиблих. Ці напрямки сприяють збереженню соціальних зв'язків ветеранів; формуванню спільноти підтримки; зменшенню ризику соціальної ізоляції; створенню можливостей для реабілітації через спорт, культуру, волонтерство. Сучасна ветеранська політика акцентує на тому, що реабілітація - це не лише медицина, а й активна соціальна участь.

6. Розвиток ветеранської інфраструктури громади (пункти 15, 16).

Фахівці залучені до розроблення нової програми підтримки мобілізованих на 2026–2030 роки; планування власної роботи на наступний рік. Це свідчить про стратегічне мислення громади; розвиток системної політики щодо ветеранів; поступове інституціоналізування ветеранського супроводу.

Отже, план роботи фахівців із супроводу ветеранів Іваничівської громади на 2025 рік є комплексним, багаторівневим документом, що містить психологічну, соціальну, інформаційну, культурну й адміністративну підтримку ветеранів та членів їхніх сімей. Він демонструє, що громада перебуває на етапі

розбудови системної ветеранської інфраструктури, яка охоплює як індивідуальну, так і групову роботу.

Документ відповідає сучасним підходам до ветеранської політики: орієнтований на міжвідомчу взаємодію, реабілітацію, соціальну інтеграцію, адвокацію прав та збору аналітичних даних.

Разом з тим важливо, щоб подальше впровадження супроводжувалось розширенням ресурсної бази та моніторингом ефективності.

Аналіз тижневого плану роботи свідчить, що він охоплює службові наради, участь у навчальних сесіях, представницькі функції, що відображає багатовимірність діяльності працівників, зокрема фахівця із супроводу ветеранів. Організаційно-координаційна діяльність фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб включає участь у двох послідовних оперативних нарадах - обласного та місцевого рівня - це свідчить про включеність громади у вертикаль управління (область → громада); необхідність координації соціальної та гуманітарної політики, включно з питаннями роботи з ветеранами; постійний обмін інформацією щодо актуальних завдань, у т.ч. соціальних програм, сервісів та державних ініціатив. Для фахівця із супроводу ветеранів війни такі наради є важливими, оскільки забезпечують отримання оновлених нормативних вказівок; синхронізацію роботи громади з державними програмами підтримки ветеранів; можливість адвокації потреб ветеранського населення.

В тижневому плані передбачено підвищення кваліфікації та професійна освіта, а саме «Онлайн-сесія щодо впровадження Закону України №3077-IX (25.11, 11:00–12:30)». Цей захід є навчальним і спрямований на зміцнення професійних компетенцій працівників органів місцевого самоврядування; опанування нових норм законодавства, що регулює діяльність службовців; підготовку до модернізації систем управління персоналом. Для фахівця із супроводу ветеранів війни - це має пряме значення, адже Закон України №3077-IX [9] унормовує процедури взаємодії служб, забезпечує стандарти публічної

служби, формує передумови для якіснішого надання послуг ветеранам на місцевому рівні.

Важливою складовою роботи фахівців із супроводу ветеранів є участь у вшанувальних заходах. Саме такий захід передбачений у тижневому плані роботи - вшанування другої річниці смерті загиблого військовослужбовця. Вшанування пам'яті загиблих є складовою психосоціальної підтримки їхніх родин, формування колективної пам'яті громади, розбудови культури визнання та поваги до служби, символічного підкріплення зв'язку між громадою та її захисниками. Участь у таких заходах фахівців супроводу ветеранів є важливою з точки зору підтримки сім'ї загиблого, зміцнення довіри між громадами та владою, демонстрації уваги і турботи про наслідки війни на людському рівні.

Такий розподіл навантаження підтверджує, що діяльність фахівця із супроводу ветеранів складається не лише з публічних подій, а переважно з індивідуальної, кейс-орієнтованої роботи (що співпадає із загальним планом на рік).

Отже, фахівці із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб виконують значну кількість управлінських і координаційних функцій, необхідних для реалізації ветеранської політики.

Аналіз інформація щодо стану та причин звільнення фахівців із супроводу, та стану реалізації ними ключових запитів та якісної і кількісної характеристики заявників у Іваничівській громаді (станом на 03.11.2023р.) свідчить, що:

- чисельність ветеранів та осіб, які перебувають у супроводі становить 36 осіб у віці від 20 до 60+ років, зокрема, найчисельніша група 35–44 роки (13 осіб), друга за чисельністю: 45–54 роки (12 осіб), 60+ років - 6 осіб. Варто зазначити, що це типова демографічна структура для ветеранів бойових дій.

- найчастішими запитами є проведення інформаційних консультацій (84 звернень), консультації щодо організаційних питань, соцвиплат, пільг (34 звернення), направлення на медичні та інші послуги / допомога з документами (8–17 звернень), психологічна підтримка / супровід на місцеві рекреаційні заходи (12 звернень), здійснення соціального супроводу сімей загиблих / полонених /

осіб з інвалідністю (32 звернень). Це свідчить про високу потребу в інформаційній підтримці та навігації послугами, а також значний попит на допомогу в отриманні пільг, статусів і документів;

- найактивнішими у зверненнях є ветерани 35–44 рр. та 45–54 рр., молодші групи (<24 рр.) мають мінімальну кількість звернень, група 60+ звертається частіше з питань пільг та медичного супроводу. Детальний аналіз представлено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

**Основні статистичні показники звернень та характеристик ветеранів
(станом на 03.11.2025)**

Показник	Значення
Загальна кількість осіб у супроводі	36
Найбільша вікова група	35–44 рр. (13 осіб)
Друга за чисельністю група	45–54 рр. (12 осіб)
Осіб віком 60+	6
Осіб віком до 24 років	1–2
Загальна кількість інформаційних консультацій	84
Консультації з організаційних питань, документів, пільг	34
Надання допомоги у соціальних питаннях	17
Психологічні звернення (перший рівень)	12
Випадки направлення на медичні послуги	8
Соціальний супровід сімей загиблих, зниклих, полонених	32
Особи з інвалідністю (I, II групи)	8
Найчастіші причини звернень	Отримання інформації, оформлення документів, соціальні послуги
Ключові причини звільнення зі супроводу	Не зафіксовано (0)

Отже, аналіз інформація щодо стану та причин звільнення фахівців із супроводу, та стану реалізації ними ключових запитів та якісної і кількісної характеристики заявників у Іваничівській громаді, що ветеранська спільнота громади переважно представлена особами 35–54 років, що відповідає середньостатистичному портрету учасників бойових дій. Головною потребою є інформаційний супровід – це свідчить про складність навігації державними

послугами, необхідність допомоги у взаємодії з органами влади. Психологічні запити становлять помітну частку (12 звернень), що підкреслює потребу у професійній психологічній підтримці. Значна кількість соціального супроводу сімей загиблих та полонених (32 звернень) відображає глибину впливу війни на громаду. Відсутність звільнень зі супроводу свідчить про довгостроковий характер роботи фахівців із клієнтами. Робота фахівців є системною, різноплановою і відповідає сучасним підходам до ветеранської політики.

Аналіз стану супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в Іваничівській територіальній громаді засвідчив формування цілісної, багаторівневої та поступово інституціоналізованої системи підтримки цієї категорії населення. Попри те, що Стратегія розвитку громади та більшість програм мають загальний соціальний характер і не містять окремо визначеної ветеранської політики, у громаді наявні інфраструктурні, кадрові та організаційні передумови для реалізації якісного супроводу ветеранів. Ключовими з них є: розвинена мережа соціальних та освітніх установ, базові елементи медичної інфраструктури, активний громадський сектор та економічний потенціал, що дозволяє створювати програми зайнятості та реінтеграції.

Важливим кроком стало введення посад фахівців із супроводу ветеранів, діяльність яких ґрунтується на професійному та державному стандартах і реалізується через річні та тижневі плани роботи. Аналіз цих планів показує, що підтримка ветеранів здійснюється в декількох ключових напрямках: психологічна та соціальна допомога, інформаційний супровід, міжвідомча координація, адвокація інтересів ветеранів, польова робота, соціальна інтеграція та участь у громадських заходах. Така структура роботи відповідає сучасним підходам у соціальній роботі й підкреслює орієнтацію громади на індивідуалізований, кейс-менеджерський підхід.

Статистичні дані свідчать, що основними запитами ветеранів є інформаційні консультації, питання оформлення пільг та документів, психологічна підтримка, а також супровід сімей загиблих і полонених. Найбільш

активною категорією звернень є ветерани працездатного віку (35–54 роки), що є типовим для структур ветеранів бойових дій. Значна кількість звернень щодо соціального супроводу та відсутність випадків виходу зі супроводу підтверджують довготривалий та системний характер роботи із цією групою.

Отже, Іваничівська територіальна громада перебуває у процесі становлення повноцінної ветеранської політики, переходячи від загальних соціальних підходів до цілеспрямованої моделі підтримки ветеранів війни та демобілізованих осіб. Наявні ресурси, кадрове забезпечення та структура роботи фахівців створюють основу для подальшого розширення програм, розвитку спеціалізованих послуг і формування стійкої ветеранської інфраструктури в громаді.

2.2. Практичні рекомендації щодо удосконалення супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб

Повномасштабна війна спричинила суттєве збільшення кількості ветеранів, демобілізованих осіб, членів сімей загиблих та осіб, що зазнали втрат або поранень. Зростання обсягів потреб і складність життєвих ситуацій вимагає розроблення чітких алгоритмів дій для фахівців, здатних забезпечити своєчасну, якісну та адресну підтримку. Практичні рекомендації дозволять стандартизувати підходи та забезпечити безперервність супроводу.

Аналіз стану супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в Іваничівській ТГ дозволив нам розробити практичні рекомендації щодо удосконалення цього супроводу. Ці практичні рекомендації ґрунтуються на наявних організаційних, економічних, людських ресурсах громади, враховують її спроможність та включають:

- 1) внесення змін до Стратегії розвитку громади;
- 2) розробку та впровадження програми підтримки ветеранів та членів їх сімей;
- 3) розробку практичних рекомендацій для ветеранів «Як опанувати стрес».

Як зазначалося вище, Стратегія розвитку Іваничівської громади не містить окремої політики щодо супроводу ветеранів. Вона вказує на те, що громада має базову інфраструктуру соціальних, освітніх та медичних послуг; активний громадський сектор; економічний потенціал для програм зайнятості; соціально інтегроване середовище, яке може стати підґрунтям для ефективної реінтеграції ветеранів та демобілізованих осіб. Тому варто, на нашу думку, внести зміни до Стратегії розвитку громади. В першу чергу варто, узгодити з Державною стратегією регіонального розвитку та Цілями сталого розвитку ООН; передбачити можливість включення громадян у процеси прийняття рішень - у тому числі ветеранів; включити розширені методи оцінки потреб громади (опитування, картування стейкхолдерів, SWOT), що потенційно дозволяє виділити потреби ветеранів у подальшій роботі.

а саме:

- передбачити створення умов для формування повноцінної, сучасної та комплексної ветеранської політики;
- в документі застосовувати концептуальний підхід - громада як “територія соціальної згуртованості”, що передбачає необхідність роботи із соціальною інтеграцією різних груп населення; увагу до вразливих груп у контексті людського потенціалу; удосконалення соціальної інфраструктури та доступності послуг; орієнтацію на європейські практики залучення, участі та інклюзії. Тобто, у стратегічному баченні прямо підкреслити важливість розвитку людського капіталу та соціальної згуртованості, що логічно включає роботу з ветеранами як групою, що має специфічні потреби.

Отже, громада має будувати свою політику таким чином, аби ветерани не відчували себе окремо від громади, вони мають бути включені у сфери життя громади. Тому Стратегія має бути розроблена на основі європейських стандартів включення та інклюзії; базуватися на дослідженні потреб різних груп населення; передбачати гнучкі механізми моніторингу та внесення змін; має бути легко доповнений окремим напрямом підтримки ветеранів; створювати платформу для

міжвідомчої роботи соціальних служб, медичних установ, освітніх та культурних закладів, в т.ч. для комплексної ветеранської політики.

Аналіз наукових досліджень, нормативних документів, практики діяльності деяких громад, дозволив нам розробити програму підтримки ветеранів війни та демобілізованих осіб в Іваничівській громаді. При розробці програми ми аналізували програми: Сарненської міської громади (Рівненська область) «Програма соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їхніх сімей на 2025–2027 роки» [36], Слобожанської територіальної громади (Харківська область) «Комплексна програма підтримки ветеранів на 2024–2028 роки» [11], Великобагачанської селищної громади (Полтавська область) «Програма соціальної підтримки ветеранів у складі соціальних програм громади» [37].

Представимо загальні засади нашої програми.

Назва «Програма підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України, членів їхніх сімей та членів сімей загиблих (померлих, зниклих безвісти) Захисників і Захисниць України Іваничівської територіальної громади на 2026–2030 роки».

Ініціатор: виконавчий комітет Іваничівської селищної ради.

Розробник: відділ соціального захисту населення, фахівці із супроводу ветеранів.

Співрозробники: відділ освіти, культури, молоді та спорту; відділ економіки; КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги»; центр надання соціальних послуг, служба зайнятості, ветеранські та громадські організації.

Відповідальні виконавці: відділ соціального захисту, фахівці із супроводу ветеранів, центр соцпослуг, заклади охорони здоров'я, культури, освіти, відділ економіки, старостинські округи.

Термін реалізації - 2026–2030 роки (5 років) з поетапним виконанням та щорічним коригуванням заходів залежно від потреб ветеранів та можливостей бюджету.

1. Загальні положення

Органи місцевого самоврядування є ключовою основою розвитку демократії, децентралізації та ефективного управління на місцях. Забезпечення належних умов для реалізації повноважень територіальної громади та її виконавчих органів, визначених Конституцією України та чинним законодавством, є необхідною передумовою сталого розвитку громади та підвищення якості життя її мешканців.

Повномасштабна збройна агресія проти України призвела до значного збільшення кількості ветеранів війни та осіб, які брали участь у бойових діях; військовослужбовців, демобілізованих та звільнених зі служби; членів сімей загиблих (померлих, зниклих безвісти, полонених) Захисників і Захисниць України.

В Іваничівській громаді вже працюють фахівці із супроводу ветеранів, проводиться соціальний супровід, надається матеріальна допомога, реалізуються окремі заходи підтримки мобілізованих (одноразові виплати, компенсація відпочинку тощо).

Однак відсутність єдиної цілісної Програми, яка б об'єднувала всі напрями (соціальний, медичний, психологічний, реабілітаційний, освітній, економічний), не дозволяє забезпечити системність, прогнозованість і сталість ветеранської політики на рівні громади.

У зв'язку з цим виникає потреба в затвердженні комплексної Програми, що визначає цільові групи та пріоритети підтримки; встановлює механізми взаємодії між суб'єктами; передбачає фінансування з місцевого бюджету та інших джерел; задає систему моніторингу та оцінки результатів.

2. Мета Програми

Реалізація ветеранської політики на території Іваничівської громади шляхом забезпечення комплексної соціальної, медичної, психологічної, правової, освітньої та економічної підтримки ветеранів війни, Захисників і Захисниць України та членів їхніх сімей, сприяння їхній реінтеграції в громаду та підвищенню якості життя.

3. Цільові групи

Ветерани війни, учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни. Військовослужбовці, демобілізовані, звільнені зі служби, добровольці. Члени сімей загиблих (померлих, зниклих безвісти, полонених) Захисників і Захисниць України. Члени сімей ветеранів та військовослужбовців (подружжя, діти, батьки).

4. Основні завдання Програми

- Забезпечення адресної соціальної підтримки (матеріальна допомога, пільги, послуги).
- Організація медичної, психологічної та психосоціальної реабілітації.
- Сприяння працевлаштуванню, перекваліфікації та підприємницьким ініціативам ветеранів.
- Розвиток системи соціального супроводу ветеранів та їхніх сімей (кейс-менеджмент).
- Сприяння створенню та діяльності ветеранських організацій і ветеранського простору в громаді.
- Забезпечення доступу до освіти, культури, спорту, дозвілля.
- Підтримка меморіальних практик і вшанування пам'яті загиблих Захисників/Захисниць.
- Розвиток інформаційно-консультативної підтримки (гаряча лінія, консультації, інформаційні матеріали).
- Упровадження системи моніторингу та оцінки ефективності заходів.

5. Основні напрями та орієнтовні заходи

Соціальний захист і матеріальна підтримка

Надання одноразової матеріальної допомоги ветеранам та сім'ям загиблих у складних життєвих обставинах.

Компенсація частини вартості відпочинку та санаторно-курортного лікування.

Відшкодування окремих витрат на лікування, протезування, реабілітаційні заходи.

Підтримка сімей полонених і зниклих безвісти (цільові виплати, соціальний супровід).

Медична, психологічна та психосоціальна підтримка

Організація первинного психосоціального консультування фахівцями із супроводу ветеранів та психологами.

Направлення до спеціалізованих закладів (ПТСР, реабілітація, сімейне консультування).

Проведення груп підтримки, тренінгів з подолання стресу, відновлення сімейних стосунків.

Реалізація програм «соціальної адаптації» після демобілізації (поєднання відпочинку, реабілітації та подальшого супроводу).

Зайнятість, освіта та підтримка бізнесу

Співпраця з центром зайнятості щодо пріоритетного працевлаштування ветеранів.

Організація курсів перекваліфікації, навчальних програм, менторських сесій.

Інформаційна підтримка участі ветеранів у державних програмах бізнес-грантів (зокрема обласних і державних програм підтримки ветеранського бізнесу).

Сприяння створенню ветеранських кооперативів, соціальних підприємств.

Соціальний супровід та робота в громаді

Ведення обліку ветеранів і сімей загиблих, формування реєстру.

Оцінка потреб та складання індивідуальних планів супроводу.

Виїзні візити до ветеранів у старостинських округах, особливо до осіб з інвалідністю та похилого віку.

Координація з НГО, волонтерськими ініціативами.

Культура, спорт, меморіальні заходи

Організація й підтримка заходів до державних та пам'ятних дат.

Підтримка створення/утримання Алеї пам'яті, меморіальних дошок, стендів.

Розвиток ветеранського спорту, участь ветеранів у спортивних змаганнях, туристичних і реабілітаційних заходах.

Залучення ветеранів як спікерів/менторів у закладах освіти (національно-патріотичне виховання).

Інформаційно-консультативна діяльність

Створення єдиного інформаційного простору для ветеранів (розділ на сайті громади, інформаційні стенди, буклети).

Регулярні інформаційні кампанії про права, пільги, можливості реабілітації, навчання, бізнес-підтримки.

Консультації «єдиного вікна» фахівцями із супроводу ветеранів (особистий прийом, телефон/онлайн).

Фінансове забезпечення

Джерело фінансування – місцевий бюджет Іваничівської ТГ, а також інші джерела, не заборонені законодавством (державні та обласні програми, гранти, благодійні внески).

Обсяги фінансування визначаються щорічно при ухваленні бюджету громади, з урахуванням пріоритетності завдань Програми. (За аналогією з Сарнами, де по роках визначені суми тільки з місцевого бюджету).

Очікувані результати

Підвищення рівня соціальної захищеності та якості життя ветеранів та їхніх сімей.

Збільшення частки ветеранів, які отримали необхідні послуги (медичні, психологічні, соціальні, реабілітаційні).

Підвищення рівня зайнятості та самозайнятості серед ветеранів

Розвиток ветеранських організацій та ініціатив, створення ветеранського простору в громаді.

Поглиблення культури пам'яті про загиблих Захисників і Захисниць.

Підвищення довіри ветеранів до органів місцевого самоврядування.

Моніторинг та оцінка виконання Програми

Відповідальні виконавці щороку готують звіт про виконання Програми та подають його на розгляд сесії селищної ради.

Раз на два роки проводиться перегляд заходів і показників з урахуванням зміни потреб ветеранської спільноти.

За підсумками терміну дії Програми готується підсумковий звіт з аналізом результатів, проблем і рекомендацій на наступний період (аналогічно до вимог інших громад).

Для ефективної реалізації Програми підтримки ветеранів війни, демобілізованих осіб та членів їхніх сімей необхідним є забезпечення таких організаційних, управлінських, ресурсних та соціальних умов:

1. Забезпечення належного фінансування (передбачення у місцевому бюджеті окремих видатків на виконання заходів Програми; можливість залучення додаткових ресурсів: обласних і державних програм, донорської допомоги, грантових коштів, благодійних внесків; гнучкість у коригуванні фінансових потреб відповідно до змін у кількості ветеранів та їхніх потреб).

2. Наявність кваліфікованих кадрів (фахівці із супроводу ветеранів та працівники соціальних служб мають бути забезпечені необхідною професійною підготовкою та доступом до навчання; залучення психологів, юристів, медичних фахівців, соціальних працівників; постійне підвищення кваліфікації відповідно до державних стандартів у сфері ветеранської політики).

3. Ефективна міжвідомча взаємодія (узгоджена співпраця між виконавчими органами ради, медичними установами, центром зайнятості, службою соціального захисту, закладами освіти, НГО та ветеранськими організаціями; створення постійно діючої координаційної групи/робочої групи; оперативний обмін інформацією та взаємне інформування про запити, проблеми та потреби ветеранів).

4. Доступність послуг та інформації (функціонування зручних каналів комунікації для ветеранів (особистий прийом, телефон, електронні сервіси, інформаційний розділ на сайті громади); чітка система маршрутизації - хто, куди

і за яким алгоритмом звертається; проведення інформаційно-просвітницьких заходів для ветеранів та членів їхніх сімей).

5. Системність і безперервність супроводу (впровадження підходу кейс-менеджменту з індивідуальними планами роботи; ведення єдиного реєстру ветеранів і членів їхніх сімей; регулярна оцінка потреб отримувачів послуг і гнучке коригування заходів Програми).

6. Партнерство з ветеранськими організаціями (залучення ветеранських громадських організацій до планування, реалізації та моніторингу Програми; створення умов для розвитку ветеранських ініціатив, простору та об'єднань; співпраця у проведенні заходів, реабілітаційних програм, навчань, таборів тощо).

7. Наявність механізму моніторингу та оцінювання (визначення чітких індикаторів ефективності (кількісних і якісних); щорічне звітування про виконання Програми на сесії селищної ради; проведення проміжного перегляду Програми (раз на 1–2 роки) з урахуванням змін законодавства та реальних потреб ветеранів; можливість внесення оперативних змін до заходів).

8. Суспільна підтримка та довіра (формування у громаді культури поваги до ветеранів, визнання їхнього внеску; створення сприятливого соціально-психологічного середовища; залучення громади, бізнесу й волонтерів до вирішення проблем ветеранів).

Отже, програма буде реально дієвою лише за умов достатнього ресурсного забезпечення, професійної підготовки кадрів, ефективної координації всіх зацікавлених сторін, прозорого моніторингу та активної підтримки ветеранської спільноти й громадськості. Це формує передумови для створення в Іваничівській громаді повноцінної, живої та результативної ветеранської політики, а не формального набору заходів.

Нами також розроблені практичні рекомендації для ветеранів «Як опанувати стрес» [49].

Стрес у ветеранів – це природна реакція організму на екстремальний досвід, підвищене навантаження, зміну середовища та виклики повсякденного життя. Опанування стресу – це навичка, яку можна тренувати. Нижче подано

ефективні техніки та рекомендації, що допомагають знизити інтенсивність стресових реакцій і зміцнити психологічну стійкість.

1. Контроль дихання – швидкий спосіб знизити напругу. Дихальні техніки – найпростіший і найефективніший інструмент саморегуляції: «4–4–6»: вдих - 4 секунди, затримка - 4, повільний видих - 6.

Глибоке діафрагмальне дихання: покладіть руку на живіт, щоб контролювати рух діафрагми.

Повторювати 1–3 хвилини, поки тіло почне реагувати спокоєм.

Перевага: працює навіть у публічному місці, не привертаючи уваги.

2. Заземлення («grounding») - повернення контролю над тілом і простором. Методи заземлення допомагають «повернутися в зараз», коли думки або спогади накривають хвилею: техніка 5–4–3–2–1: назвати 5 видимих предметів, 4 звуки, 3 тактильні відчуття, 2 запахи, 1 смак; опертися спиною на тверду поверхню, стояти обома ногами рівно, відчути, як підлога / ґрунт підтримує тіло.

Перевага: зменшує тривогу, відволікає від нав'язливих думок.

3. Фізична активність - природний антисептик для стресу. Регулярний рух знижує рівень кортизолу й підсилює гормони радості: ходьба (10–20 хвилин щодня); розтяжка, легкі тренування, йога або пілатес; силові вправи - під наглядом лікаря, якщо є травми або інвалідність.

Перевага: фізичне навантаження покращує сон і знижує гіпервозбудження.

4. Створення стабільного розпорядку дня. Режим дисциплінує нервову систему: лягайте спати та прокидайтеся у той самий час; плануйте ключові дії — це знижує хаос; уникайте перевантаження: робіть перерви кожні 60–90 хвилин.

Перевага: упорядкованість зменшує стресову чутливість.

5. Робота з думками - вміння зупиняти «перегони в голові». Негативні думки не завжди є правдою. Допомагає: ставити собі запитання: «Це факт чи моя оцінка?» техніка «СТОП»: зупини - подихай - оціни - продовжуй; зменшення катастрофізації: «Що найгірше може статися?» → «Що найреальніше?».

Перевага: розвиває контроль над внутрішнім діалогом.

6. Контакт з підтримуючими людьми. Соціальна підтримка - один з найсильніших захисних факторів: говоріть із побратимами, друзями, родиною; приєднуйтеся до ветеранських спільнот чи груп підтримки; не ізолюйтеся, коли важко — це посилює симптоми.

Перевага: нормалізація власного досвіду через спільність.

7. Обмеження тригерів. Варто мінімізувати дію факторів, що провокують стрес: надмірне переглядання новин; різкі звуки (якщо є ПТСР - використовуйте навушники-«приглушувачі»); алкоголь і стимулятори - підсилюють тривогу та знижують самоконтроль.

Перевага: дає змогу знизити інтенсивність реакцій без додаткових зусиль.

8. Професійна психологічна допомога - нормальна і корисна практика. Звернення до фахівця не означає слабкість - це інвестиція у власну стійкість: індивідуальні консультації психолога; когнітивно-поведінкова терапія; сімейна терапія; робота з травмою (стабілізаційні техніки); групи підтримки для ветеранів.

Перевага: пришвидшує повернення до стабільного стану та зменшує симптоматику.

9. Мікродії «тут і зараз», які допомагають зняти стрес. випити склянку води повільними ковтками; уявити місце, де ви почуваетесь безпечно; напружити й розслабити м'язи (техніка прогресивної релаксації); коротка медитація або прослуховування спокійної музики.

10. Коли варто звернутися до лікаря негайно. Якщо з'явилися: тривала безсоння (понад 2 тижні), неконтрольована агресія, панічні атаки, що повторюються, думки про самопошкодження, флешбеки, що порушують повсякденне життя, різке бажання ізолюватися від усіх, зловживання алкоголем або препаратами.

Отже, опанування стресу - процес, який потребує регулярної практики та підтримки. Ветеранський досвід унікальний, і кожен має право на допомогу, адаптацію й відновлення. Важливо пам'ятати: стрес - це не слабкість, а природна реакція тіла.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного теоретичного та емпіричного дослідження нами зроблені такі висновки

Аналіз правового статусу ветеранів війни та гарантій їх соціального захисту свідчить, що в Україні сформована багаторівнева система нормативно-правового забезпечення, спрямована на захист прав громадян, які брали участь у захисті держави. Правовий статус ветеранів визначається комплексом конституційних прав, спеціальних законів та підзаконних актів, які окреслюють коло категорій ветеранів, умови набуття статусу, основні пільги, соціальні гарантії та механізми їх реалізації.

Ключовим актом у цій сфері є Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», який визначає правові підстави визнання особи ветераном війни, закріплює обсяг державних гарантій та окреслює механізми реалізації соціальної підтримки. Закон гарантує ветеранам доступ до медичних, пенсійних, соціальних, освітніх, житлових, психологічних послуг та передбачає низку матеріальних і нематеріальних пільг. Додатковим інструментом забезпечення соціального захисту є стратегічні документи державної політики - Стратегія ветеранської політики до 2030 року та Стратегія повернення військовослужбовців до цивільного життя, які визначають комплексний підхід до підтримки ветеранів, розвиток реабілітаційних програм, інтеграцію в громаду, економічну та психологічну стабільність.

Проаналізовані наукові джерела підкреслюють, що правовий статус ветеранів охоплює не лише формальні пільги, а й систему гарантій — нормативні, соціальні та організаційні умови, покликані забезпечити реальне та ефективне користування цими правами. Гарантії включають захист у суді, представництво інтересів у державних та громадських інституціях, доступ до інформації про свої права, матеріальну та реабілітаційну підтримку.

Разом із тим дослідження вказують на розрив між законодавчими гарантіями і практикою їх реалізації: нестача спеціалістів, обмежені ресурси громад, недостатній розвиток послуг психологічної та професійної реабілітації,

складність процедур отримання пільг. Це вимагає вдосконалення як правового регулювання, так і механізмів його практичного втілення на місцевому рівні.

Отже, правовий статус ветеранів війни в Україні є чітко окресленим у законодавстві та включає широкий спектр гарантій соціального захисту. Водночас ефективність реалізації цих гарантій залежить від узгодженої роботи державних органів, органів місцевого самоврядування та установ соціальної сфери, а також від спроможності громад забезпечувати індивідуалізований супровід та якісні соціальні послуги ветеранам. Це підтверджує важливість подальшої модернізації системи підтримки та розбудови практикоорієнтованих механізмів супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб.

Аналіз напрямів роботи фахівця із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб у громаді засвідчує, що діяльність цього фахівця є багатокомпонентною, міжвідомчою та критично важливою для забезпечення комплексної підтримки осіб, які повертаються з військової служби. Робота охоплює не лише надання соціальних послуг, але й організацію доступу до медичної, психологічної, правової, інформаційної та реабілітаційної підтримки, що відповідає сучасним підходам у соціальній роботі та державній ветеранській політиці.

Фахівець виконує ключову роль у оцінці потреб ветеранів, формуванні індивідуальних планів супроводу, здійсненні соціального консультування, налагодженні міжвідомчої співпраці з медичними установами, Центром зайнятості, органами соціального захисту, правоохоронними органами та громадськими організаціями. Важливим напрямом є психосоціальна підтримка, включно з первинними психологічними консультаціями, кризовою інтервенцією, підтримкою сімей, сприянням у реінтеграції та адаптації ветеранів до умов мирного життя.

Особливе значення має робота з інформаційним супроводом, який передбачає допомогу ветеранам у навігації між численними державними та місцевими програмами, оформленні статусів, пільг, документів та використанні доступних сервісів. Також важливою є організація групових заходів, участь у

вшануванні пам'яті загиблих, співпраця з ветеранськими організаціями та залучення ветеранів до життя громади.

Аналіз стану супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в Іваничівській територіальній громаді засвідчує, що громада перебуває на етапі формування та поступового вдосконалення власної системи ветеранської підтримки. В Іваничівській ТГ уже реалізуються окремі напрями соціального супроводу, зокрема діяльність фахівців із супроводу, надання соціальних послуг, первинне психологічне консультування, інформаційна підтримка та взаємодія з установами охорони здоров'я, освіти й соціального захисту. Наявні звітні дані демонструють активний попит ветеранів на консультації, допомогу в оформленні документів, отриманні пільг, соціальний супровід, а також підтримку сімей загиблих та полонених, що підкреслює значущість та необхідність цієї роботи.

Разом із тим система супроводу ще не є комплексною й інституційно завершеною: у громаді відсутня окрема програма ветеранської політики, недостатньо структуровані міжвідомчі механізми, існує потреба в посиленні психологічної та реабілітаційної допомоги, розширенні спектра соціальних послуг і розвитку партнерства з ветеранськими організаціями. Значна частина навантаження лягає на фахівців із супроводу, які працюють у багатофункціональному режимі та фактично виконують роль навігаторів між усіма доступними сервісами громади.

Водночас Іваничівська громада має вагомі передумови для створення ефективної ветеранської інфраструктури: наявність активної соціальної служби, досвід реалізації індивідуальних планів супроводу, регулярні виїзні візити до ветеранів, участь у вшанувальних заходах, проведення інформаційних консультацій та аналітичний підхід до ведення обліку звернень. Усе це формує фундамент для подальшого розвитку системної та сталого супроводу.

Розроблені практичні рекомендації спрямовані на посилення вже наявних елементів системи супроводу ветеранів та демобілізованих осіб у громаді й покликані усунути виявлені проблеми та прогалини у функціонуванні цієї

системи. У рекомендаціях акцент зроблено на вдосконаленні організації роботи фахівців, покращенні якості соціального супроводу, підвищенні ефективності взаємодії між відповідальними службами, а також на посиленні психологічної та інформаційної підтримки для ветеранів та членів їхніх сімей

Сформовано комплекс пропозицій, спрямованих на удосконалення системи супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб в Іваничівській територіальній громаді. Насамперед проведено аналіз стратегічних документів громади та визначено відсутність чітко сформованої ветеранської політики, що обґрунтовує необхідність внесення змін до Стратегії розвитку. Запропоновані доповнення передбачають включення окремого напрямку, присвяченого роботі з ветеранами, що забезпечить системність, планування та ресурсне підкріплення заходів підтримки цієї категорії населення.

Розроблено проєкт місцевої Програми підтримки ветеранів та демобілізованих осіб, яка містить мету, завдання, ключові заходи та механізми реалізації, що дозволить вибудувати цілісну модель надання соціальних, психологічних, інформаційних та реабілітаційних послуг на рівні громади. Запропонована програма спрямована на посилення міжвідомчої взаємодії, покращення доступності сервісів та формування більш ефективної інституційної підтримки ветеранів.

Окремим компонентом стали практичні рекомендації щодо подолання стресу, орієнтовані на ветеранів, які пережили вплив бойових дій. Рекомендації включають техніки саморегуляції, дихальні вправи, прийоми заземлення, поради щодо зменшення впливу тригерів, а також рекомендації щодо звернення по професійну психологічну допомогу. Ці пропозиції мають прикладне значення й можуть бути використані як елемент психологічної підтримки в громаді.

Таким чином, практично спрямовані напрацювання розширюють можливості громади у формуванні сучасної системи ветеранської підтримки, поєднуючи стратегічні зміни, програмні рішення та конкретні інструменти роботи з ветеранами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипова С.П., Бік О.Я. Соціальна робота з військовослужбовцями – учасниками АТО, звільненими в запас. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2021. № 6 (344). Ч.1. С. 64-77.
2. Балдинюк, О. Д. Підготовка фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб на базі Центру ветеранського розвитку. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова*. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 103. С. 5-10.
3. Блінов О.А., Тімкін І.Ф. Соціальна робота з пораненими військовослужбовцями в військовому госпіталі. *Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність, перспективи розвитку: колективна монографія у 2-х частинах. Частина 1. Інституційні та особистісні аспекти впровадження в Україні / за ред. С. П. Миронової, Л. Б. Платаш. Чернівці : Технодрук, 2021. С. 266-279.*
4. Відповіді на ключові питання щодо впровадження у громадах фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. URL : <https://surl.li/cgyhox> (дата звернення : 25.05.2025).
5. Грищенко І. Державна політика у сфері соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих ветеранів війни, членів сімей загиблих захисників та захисниць України. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 8. С. 584-598.
6. Державна політика щодо ветеранів війни : аналіт. доп. / [Власенко Р. В., Гущук І. В., Жаліло Я. А. та ін.] ; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2025. 118 с.
7. Деякі питання забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб: Постанова Кабінету міністрів України від 02.08.2024 р. № 881. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/881-2024-%D0%BF#n12> (дата звернення : 25.05.2025).

8. Джигурда К.Г. Сучасні виклики до соціальної роботи з демобілізованими військовослужбовцями. *Сучасні реалії та перспективи соціального виховання в різних соціальних інституціях* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 2023. С. 75-78.

9. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 02.05.2023 р. №3077-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text>

10. Козлов О.В. Система соціального захисту військовослужбовців і ветеранів: нормативно-правовий аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2024. Вип. 86, ч. 3. С. 75-82.

11. Комплексна програма підтримки ветеранів на 2024–2028 роки Слобожанської територіальної громади Харківської області. URL : <https://slobozhanska-gromada.bissoft.org/upload/content/1317/4778%20-%20%D0%B4%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BA%20%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D0%B8%20%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B2%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8.....pdf>

12. Колосок А.М., Цимбалюк І.О. Соціальний захист ветеранів війни. Ввічливість. Humanitas. 2024. № 3. С. 187–196. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.26>

13. Костюк В.С., Осіпова А.А. Непочатенко З.В. Актуалізація соціальної політики захисту військовослужбовців, ветеранів та осіб з інвалідністю внаслідок війни. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 17. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15313175> (дата звернення: 25.05.2025).

14. Кримчак Л.Ю. Роль фахівця із соціальної роботи в процесі супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. *Інноваційна педагогіка*. 2024. № 72. С. 71-75.

15. Кульчий І.О., Черненко О.М. Соціальні та трудові права ветеранів війни. *Право та інновації*. 2024. № 3 (47). С. 130-143.
16. Куруч А. Концепція безбар'єрних соціальних закладів для реінтеграції учасників бойових дій та членів їх сімей в контексті соціального супроводу військовослужбовці. *Věda a perspektivy*. 2024. № 12 (43). С. 229-237.
17. Мазуренко Л.І. Основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців: нормативно-правове забезпечення. *Актуальні проблеми політики*. 2023. № 71. С. 223-231.
18. Матрос О.О., Балдинюк О.Д. Соціально-правовий захист ветеранів війни та членів їхніх сімей. *Соціальна робота та психологія: освіта і наука*. 2025. № 1. С. 43-47.
19. Новіков Є. До питання про правовий статус ветеранів війни та їх трудові гарантії. *Право та інновації*. 2024. № 3(47). С. 63-69.
20. Оглядове дослідження щодо врегулювання діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб. URL: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33399.pdf> (дата звернення : 25.09.2025).
21. Олексюк Н. Теоретичні засади соціального супроводу учасників бойових дій (ветеранів війни) та демобілізованих осіб в об'єднаній територіальній громаді. *Соціальна робота: виклики сьогодення* : збірник наукових праць за матеріалами XII Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 травня 2023 р.). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 122-125.
22. Опитування «Соціальні послуги ветеранам і ветеранам у громадах. Виклики та потреби». URL: <https://www.pryncyp.com/analytics/soczialni-poslugy-dlya-veteraniv-ta-veteranok-u-gromadah-vyklyky-ta-potreby/> (дата звернення : 25.09.2025).
23. Погосян Р. Поняття та особливості захисту прав ветеранів війни. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. № 1 (33). С. 109-113.
24. Погосян Р.Е. Генезис становлення та розвитку захисту прав ветеранів війни. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та*

адміністрування. 2023. № 7. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-01-20>
(дата звернення : 25.05.2025).

25. Посібник для тренера «Люди з досвідом війни. гідність. взаємодія». URL: <https://howareu.com/static-objects/howareu/media/PDF/training-manual.pdf>

26. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги соціальної адаптації ветеранів війни та членів їхніх сімей та внесення зміни до Класифікатора соціальних послуг : Наказ Міністерства соціальної політики від 11.04.2024 р. № 175-Н. URL : <https://surl.li/bldetz> (дата звернення : 20.05.2025).

27. Про затвердження Зміни № 12 до національного класифікатора ДК 003:2010 : Наказ Міністерства економіки України від 23.06.2023 р. № 6312. URL : <https://surl.li/bsglzj> (дата звернення : 25.05.2025).

28. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1992 № 2262-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text> (дата звернення : 25.05.2025).

29. Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни: Закон України від 16.03.2004 № 1603-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1603-15#Text> (дата звернення : 25.05.2025).

30. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення : 25.05.2025).

31. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 25.05.2025). 4

32. Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб та їх соціальний захист: Закон України від 24.03.1998 № 203/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення : 25.05.2025).

33. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2027 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 № 1209-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-%D1%80#Text> (дата звернення : 25.05.2025).

34. Про схвалення Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1350-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1350-2024-%D1%80#Text> (дата звернення : 25.05.2025).

35. Програми розвитку. Офіційний сайт Іваничівської селищної ради. URL: <https://ivaselrada.gov.ua/programi-rozvitku-11-17-25-16-01-2021/>

36. Програма соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їхніх сімей на 2025–2027 роки» Сарненської міської громади Рівненської області. URL : <https://sarny-rada.gov.ua/dokumenti/gfxcfgfcrfghfc/14955-pro-zatverdzhennja-programi-socialnoji-pidtrimki-veteraniv-vijni-vijskovosluzhbovciv-ta-chleniv-jih-simej-na-2025-2027-roki.html>

37. Програма соціальної підтримки ветеранів у складі соціальних програм громади Великобагачанської селищної громади Полтавської області. URL : <https://velyka-bagachka-rada.gov.ua/programa-rozvitku-miscevogo-samovryaduvannya-velikobagachanskoi-selischnoi-teritorialnoi-gromadi-na-20242026-roki-15-01-08-03-03-2025/>

38. Професійний стандарт «Фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб». URL : <https://surl.li/aaykgv> (дата звернення : 25.09.2025).

39. Реінтеграція ветеранів в Україні. Національне опитування. URL: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/VETERANS%E2%80%99%20REINTEGRATION%20IN%20UKRAINE_UKR-NEW.pdf (дата звернення : 25.09.2025).

40. Рекомендації для членів сімей учасників антитерористичної операції. Міністерство оборони України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/soczialnij-zaxist-ta-adaptaciyavijskovosluzhbovcziv/rekomendaczii-dlya-chleniv-simej-uchasnikiv-antiteroristichnoioperaczii/29-01.html>

41. Реінтеграція ветеранів з інвалідністю. Методичний посібник. Координаторки видання О.Іванова, Т.Лялька. Київ, 2022.

42. Рибак О. Поняття посттравматичного зростання в позитивній психології. *Психологічний часопис*, 8 (4), 69-78. 2022. URL: <https://doi.org/10.31108/1.2022.8.4.6>

43. Розізнаний О. Громадські об'єднання ветеранів, організація комунікації між демобілізованими ветеранами і фахівцями супроводу на етапі становлення системи супроводу. *Національні інтереси України*. 2025. № 11(16). С. 1339-1350.

44. Сівков С. Юридичні гарантії ветеранів війни. *Національні інтереси України*. 2025. № 5 (10). С. 758-766.

45. Слезанська Г., Горішна Н., Бибик Д., Криницька І. Соціальна підтримка ветеранів/ветеранок російсько-української війни та їх сімей у воєнний та повоєнний час. *Social Work and Education*. 2023. № 10(1). С. 47-62.

46. Стратегія розвитку Іваничівської селищної ради на 2020-2029 роки. URL: <https://ivaselrada.gov.ua/plan-socialnoekonomichnogo-rozvitku-10-20-50-03-05-2019/>

47. Трунова Г.А. Гарантії соціального захисту ветеранів війни: необхідність модернізації законодавства. *Нове українське право*. 2025. Вип. 4. С. 23-30.

48. Фахівець із супроводу ветеранів та ветеранок: нові можливості. URL: <https://koda.gov.ua/fahivecz-iz-suprovodu-veteraniv-ta-veteranok-novi-mozhlyvosti/>

49. Френк П'юселік, Оуен Макгоннел. Робочий зошит для програми самоуправління посттравматичним стресовим розладом (птср) для військового. URL: [HTTP://ZDOROV.COM.UA/METODICHKA_FINAL_VARIANT.PDF](http://zdorov.com.ua/metodichka_final_variant.pdf)

50. Цимбалюк І.О., Колосок А.М. Теоретичні основи соціально-економічної реінтеграції ветеранів у цивільне суспільство. Ввічливість. Humanitas. 2024. № 2. С. 140–148.
DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.2.20>

51. Шевердіна В.І. Правові засади соціального забезпечення учасників бойових дій та ветеранів. *Право та суспільство*. 2023. № 2. С. 110-115.

Додаток А

ПОГОДЖЕНО:

Заступник селищного голови

з гуманітарних питань

РУБАН О.П.

«__» _____ 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Керівник ЦСП

Іваничівської селищної ради

А.В.Іванчук

«__» _____ 2025 р.

ПЛАН

роботи фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
Іваничівської територіальної громади
на 2025 рік

№ п/п	Найменування заходів	Терміни виконання виконання заходів Ікв., Пкв., Шкв., ІVкв..	Відповідальні особи
1.	2.	3.	4.
1.	Надання психологічної підтримки першого рівня ветеранам війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, членам сімей зниклих безвісти за особливих обставин, членам сімей військовослужбовців які перебувають в полоні, постраждалим учасникам Революції Гідності.	Постійно	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
2.	Консультування, інформування, оформлення на супровід.	Постійно	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
3.	Ведення документації, збір, систематизація розповсюдження інформації про права ветеранів	Постійно	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
4.	Координація та представництво інтересів ветеранів у державних установах , громадських організаціях незалежно від їх підпорядкування та форм власності.	Постійно	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
5.	Збір, аналітика про потреби ветеранів.	Постійно	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб

6.	Надання допомоги в отриманні статусів та пільг ветеранам війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, членам сімей зниклих безвісти за особливих обставин, членам сімей військовослужбовців які перебувають в полоні, постраждалим учасникам Революції Гідності.	Постійно	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
7.	Відвідування діючих військовослужбовців, ветеранів війни які знаходяться на лікуванні у КУ “Іваницівська багатопрофільна лікарня”	Щосереді кожного місяця	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
8.	Підтримка в організації культурно-просвітницьких заходах. Залучення ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, членів сімей зниклих безвісти за особливих обставин, членів сімей військовослужбовців які перебувають в полоні, постраждалим учасників Революції Гідності у соціальні, національно-патріотичні та рекреаційні програми.	Постійно	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
9.	Співпраця з громадськими організаціями координація спільних заходів та проєктів.	Постійно	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
10.	Зустріч з ветеранами війни. Надання консультацій щодо пільг та допомог, виявлення проблемних індивідуальних питань. Обговорення змін у законодавстві	Постійно	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
11.	Вшанування пам'яті загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України.	Постійно	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
12.	Виїзд до ветеранів війни з інвалідністю до Соснинського та Мишівського старостинського округів.	Останній четвер кожного місяця	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
13.	Допомога в організації спортивних та рекреаційних заходів для покращення фізичного та психоемоційного стану ветеранів війни та членів їх сімей. Участь ветеранів війни у спортивних турнірах.	Щоквартально	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб

14.	Формування звітності	Щотижнево Щомісячно Щоквартально	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
15.	Участь фахівців у напрацюванні проекту Програми підтримки жителів Іваничівської селищної територіальної громади, яких мобілізовано до лав Збройних Сил України для захисту України від збройної агресії російської федерації на 2026-2030 роки	листопад	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб
16.	Планування роботи фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб на 2026 рік.	грудень	Фахівці супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб

Фахівці із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб

Василь КУКУШКІН

Оксана КУНИЦЬКА

ПЛАН ЗАХОДІВ ІВАНИЧІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ НА ПЕРІОД з 24.11.2025 по 30.11.2025

Дата	Година	Назва заходу, місце проведення	Відповідальний виконавець	Відповідальний за розміщення інформації на сайті	Відповідальний за фотофіксацію
понеділок 24.11*	10.00*	Участь у оперативній нараді при начальнику голови обласної державної адміністрації в режимі онлайн	Томашевська Л.М.	Стуга Л.А.	Стуга Л.А.
	14.00	Оперативна нарада селищного голови	Томашевська Л.М.	Стуга Л.А.	Стуга Л.А.
вівторок 25.11	11.00- 12.30	Участь у черговій практичній онлайн-сесії «Актуальні питання впровадження Закону України №3077-ІХ Про службу в органах місцевого самоврядування»	Рубан О.П. Мазурок Н.Є. Бабусюк В.І. Іванчук Л.В. Мельник Т.М. Пристапа О.С. Наумук А.В. Кузьмук І. В.		
середа 26.11					
четвер 27.11					
п'ятниця 28.11		Вшанування другої річниці смерті загиблого військовослужбовця, жителя села Лугове Хомича Олександра Івановича	Томашевська Л.М. Рубан О.П.	Кукушкін В.С. Куницька О.М.	Тимошук О.М.
субота 29.11.					

неділя 30.11.					
------------------	--	--	--	--	--

* - у даті, годині можливе внесення змін

Волинський національний університет імені Лесі Українки